

УДК 930:001.32:378.4(477.54-25):94(497.2)(01)(049.32)

Манчо Веков

доктор историчних наук, професор

Институт историчних досліджень Болгарської академії наук

Бульвар Шипченски проход, 52, бл. 17, Софія, Болгарія

Email: mvekov@abv.bg

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-6024-1728>

Рецензія на книгу:

Харковската школа по историческа българистика: (към 175-годишнината на една научна традиция)». Библиографски указател.

Съст.: О. Журавльова, Н. Казански, С. Найденова, М. Станчев,

С. Страшнюк. Научен редактор С. Страшнюк, редактор С. Найденова.

Институт за исторически изследвания на БАН, Харковски национален университет “В. Н. Каразин”. Софія-Харков.

Издателство на БАН “Проф. Марин Дринов”, 2023. 194 с.

Як цитувати: Веков, М. Рецензія на книгу: Харковската школа по историческа българистика: (към 175-годишнината на една научна традиция)». Библиографски указател. Съст.: О. Журавльова, Н. Казански, С. Найденова, М. Станчев, С. Страшнюк. Научен редактор С. Страшнюк, редактор С. Найденова. Институт за исторически изследвания на БАН, Харковски национален университет “В. Н. Каразин”. Софія-Харков. Издателство на БАН “Проф. Марин Дринов”, 2023. 194 с. *Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Серія «Історія», вип. 64, 2023, с. 194-198.*

How to cite: Vekov, M. Book review: Kharkovskata shkola po ystorycheska b'lharystyka: (k'm 175-hodyshnynata na edna nauchna tradytsyia)». Bybyohrafsky ukazatel. S'st.: O. Zhuravl'ova, N. Kazansky, S. Najdenova, M. Stanchev, S. Strashniuk. Nauchen redaktor S. Strashniuk, redaktor S. Najdenova. Ynstytut za ystorychesky yzsedvanyia na BAN, Kharkovsky natsyonalen unyversytet “V. N. Karazyn”. Sofyia-Kharkov. Yzdatelstvo na BAN “Prof. Maryn Drynov”, 2023. 194 s. *The Journal of V. N. Karazin Kharkiv National University. Series: History, no. 64, 2023, p. 194-198.* (In Ukrainian)

© Веков М., 2023

This work is licensed under a Creative Commons Attribution 4.0 International License.

Рецензований бібліографічний покажчик складено за всіма правилами та вимогами до такого виду наукових праць. Простежено становлення, еволюцію та сучасний стан історичної болгаристики в одному з найстаріших наукових центрів Східної Європи — Харківському національному університеті імені В. Н. Каразіна. Цю наукову традицію, що народилася в середині XIX ст., автори видання поділяють на три етапи: імперський (1846–1915), радянський (1928–1991) і сучасний, який розпочався з проголошенням незалежності України 1991 р. На межі XX–XXI ст., як видно зі вступної статті професора С. Ю. Страшнюка, завершується формування наукової школи у вказаній галузі гуманітарного знання.

Свідченням цього є не тільки значна кількість публікацій з історії Болгарії та болгар (близько 1 370, з яких майже 650 опубліковано за останні 30 років), а й десятки захищених дисертацій, опублікованих монографій та низка інших показників. Хочеться відзначити деякі особливості харківської історичної болгаристики, а саме:

- наукова традиція, що триває майже 175 років і бере початок від публікації статті І. І. Срезневського «Нарис книгодрукування в Болгарії», на той час екстраординарного професора Імператорського Харківського університету. Стаття була опублікована у випуску «Журнала Министерства народного просвещения» (Journal of Ministries of Public Education) за вересень 1846 р.;

- об'єктом спільного дослідження обох сторін є переважно історія та культура Болгарії від епохи Відродження до наших днів. Проте в покажчику представлено також праці медієвістів і навіть учених-антикознавців, що стосуються римських провінцій Фракії та Мезії в перших століттях нашої ери;

- одним з головних показників, що свідчить про формування наукової школи на початку XXI ст., є вчені (з трьох поколінь поспіль), які отримали академічне визнання. Її очолює професор Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна М. Г. Станчев, обраний у 2013 р. іноземним членом Болгарської академії наук (БАН);

- з 2005 р. школа має своє інтелектуально-організаційне ядро; має багату спеціалізовану бібліотеку. Це стало можливим

завдяки спільному проєкту Болгарської академії наук і Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна з Центром болгаристики та балканських досліджень імені М. Дринова, очолюваним к. і. н., доц. С. Ю. Страшнюком. Центр виконує функції генерації ідей та координації діяльності не лише в Харкові, а й по всій Україні;

- завдяки гранту від МЗС Болгарії у 2017 р., що його виграв Дриновський центр, у структурі Центральної наукової бібліотеки Каразінського університету було створено Кирило-Мефодіївський центр, який займається просвітницькою діяльністю: при ньому діють курси болгарської мови в клубі «Lingua Bulgarica», що проводить мовну підготовку для всіх охочих, зокрема й для істориків;

- слід зазначити, що, окрім численних симпозіумів у Харкові, також регулярно проводяться великі міжнародні наукові форуми, такі як: Кирило-Мефодіївські читання (з 2000 р. щорічно) та Дриновські читання (двічі на 5 років). У них беруть участь болгарські вчені. Навесні 2021 р. (під час X Дриновських читань та XX Кирило-Мефодіївських читань) до їх організації долучився Інститут історичних досліджень Болгарської академії наук;

- з 2007 р. харківські історики-болгаристи започаткували власний друкований орган — «Дриновський збірник», який з 1990-х рр. замінив «Болгарський щорічник» («Болгарский ежегодник»). З 2017 р. він є спільним виданням Каразінського університету та БАН, дотепер видано 15 томів;

- вражає і система підготовки наукових кадрів. Слід відзначити щорічні нагороди студентів («Марин Дринов» та «Ірина Дімітрова») за найкращі доповіді в галузі болгаристики та балканістики на міжнародній конференції молодих учених «Каразінські читання», що дозволяє мотивувати студентів та визначити найкращих для навчання в докторантурі кафедри нової та новітньої історії. З 1963 р. кафедру очолюють історики-болгаристи: проф. С. І. Сидельников, доц. Н. І. Подлесний, проф. Г. Н. Попов, доц. О. П. Чижов, проф. М. Г. Станчев;

- ще з часів Радянського Союзу діє система співпраці з провідними болгарськими університетами — Софійським

університетом ім. Св. Климента Охридського та Великотирновським університетом ім. Св. Кирила і Мефодія». З 2006 р. для піднесення історичної болгаристики ХНУ імені В. Н. Каразіна також сприяє підписанню договору з Болгарською академією наук, у виконанні якого беруть участь три інститути гуманітарного спрямування: Інститут історичних досліджень, Інститут балканських досліджень з Центром трактології та Інститут етнології та фольклору з Етнографічним музеєм, а також видавництвом БАН «Проф. Марин Дринов»;

- провідні науковці харківської школи історичної болгаристики отримують визнання за межами України, зокрема в Болгарії, про що свідчить їх представництво в редколегіях журналів «Вісник БАН», «Історичний огляд», «Болгарський історичний огляд», «Македонський огляд». Кілька вчених (академік НАНУ В. С. Бакіров, проф. М. Г. Станчев, д-р В. Ю. Саленков та доц. С. Ю. Страшнюк) нагороджені найвищою відзнакою БАН — Почесним знаком «М. Дринов на ленті», а проф. С. І. Посохов та С. М. Куделко — почесним знаком «За заслуги перед БАН».

Назва бібліографічного видання повністю відповідає його змісту. Він оснащений іменним покажчиком. Рецензентами стали С. І. Лиман, доктор історичних наук, професор кафедри туристичного бізнесу та регіоналістики Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна та С. В. Потрашков, доктор історичних наук, професор кафедри історії, музеєзнавства та культурної спадщини Харківської державної академії культури. Протоколом № 7 від 11 квітня 2022 р. покажчик рекомендовано до друку Вченою радою ХНУ імені В. Н. Каразіна. Болгарською мовою вступну статтю переклала головна асистентка, д-рка І. Манасієва з Інституту історичних досліджень БАН. Зважаючи на цю обставину, а також на афілійованість двох із трьох укладачів бібліографії з Інститутом історичних досліджень БАН, можна розглядати це видання як спільний українсько-болгарський науковий проєкт.

Mancho Vekov

Doctor of Historical Sciences, Professor

Institute for Historical Studies, Bulgarian Academy of Sciences

52 Shipchenski prohod Blvd., bl. 17, Sofia, Bulgaria

Email: mvekov@abv.bg

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-6024-1728>

Book review:

Kharkovskata shkola po ystorycheska b'lharystyka: (k'm 175-hodyshnynata na edna nauchna tradytsyia)». Byblyohrafsky ukazatel. S't.: O. Zhuravl'ova, N. Kazansky, S. Najdenova, M. Stanchev, S. Strashniuk. Nauchen redaktor S. Strashniuk, redaktor S. Najdenova. Ynstytut za ystorychesky yzsledvanyia na BAN, Kharkovsky natsyonalen unyversytet "V. N. Karazyn". Sofyia-Kharkov. Yzdatelstvo na BAN "Prof. Maryn Drynov", 2023. 194 s.

Текст надійшов до редакції 26.09.2023.

The text was received by the editors 26.09.2023.

Текст затверджено до друку 16.11.2023.

The text is recommended for printing 16.11.2023.